

GÜRSEL KORAT

Rüya Körü

i l e t i ş i m

I

Stefanos, Andronikos'la ilgili kuşkularından arınıp rüyalarını kaydettiği kâğıtları ona verdikten sonra, kayıtlı yetmiş üç rüyanın Dük üzerindeki etkisinin nasıl olacağını bilmiyordu. Oysa Andronikos rüyaları daha okumaya başlar başlamaz, darı ambarına düşmüş aç tavuk gibi nereden eşeleneceğini şaşırdı.

Öncelikle rüyaları Stefanos'tan ayrı olarak listeledi. Bunların konuları üzerinde düşündü ve ne anlama geldiğini kenarına notlar alarak bulmaya çalıştı:

Stefanos'un çocukluğundan aklında kalan rüyalar:

İkonyum'da Karamanoslar diye bir beylik var. (Rum Sultanlığı nereye gidiyor acaba? Onun yerine mi?)

Otman Beyi Yıldırım (Bu da başka bir inançsız olmalı), Tatar Tumburos'un kafesine konmuş, teşhir ediliyor. (Bunlar da kim?)

Ayia Sofiya'nın dört yanına dört kule dikilmiş. Aynısından şimdiki İmparatorluk Sarayı'nın bulunduğu yere altı ku-

leli bir kilise daha yapmışız. (O zaman Büyük Saray yıkılmış mı oluyor?)

Demirden, yılan gibi akarak giden arabalar... Ejdere benziyor, tepesinden duman püskürüyor.

Dev demir kuşlar uçuyor. Alev saçan yumurtalar döküyorlar. (Gelecek zaman ne kadar vahşi görünüyor!)

Korakon'dan sonra kaydedilenler:

Uçurumdan bakıyor, sonra Agop rüyasını görüyor. (Bunun öncesini görmüştüm, evet, bizim macera burada başlıyor.)

Yannis Komninos'un zehirlendiğini anladığı, Manuil'in imparator ilan edileceğini gördüğü rüya. (Demek bu rüyayı da görmüş. Tuhaf ama yakın zaman rüyaları benim gelişimle başlıyor, bu kesin. Öbürleri hep uzak gelecek rüyaları...)

Andronikos'un sövdüğü rüya.

Andronikos'un imparator olamayacağını anladığı için İkonyum'a sığınan Satuk Bey'in davranışını beğenmediği rüya. Satuk, İkonyum Kalesi'nin önünde mızrağının tersini toprağa sapladığı ve üstüne de miğferini astığı için Andronikos onu küçümsüyor ve "Adı da Satuk" diyor öğrenerek. (Yolda görmüş olmalı. Bunun benimle ilgili gördüğü son rüya olduğu anlaşılıyor. Çünkü uzaklaşıyordum ondan, İkonyum'a doğru.)

Anna Komnina'nın ölmüş babası Aleksios Komninos'a adadığı, Alexias adındaki kitabı yazdığını gösteren rüya. Manastıra kapatılmış, üzüntülü. Yazdıklarını hüzünlü gözlerle okuyor, beğenmiyor, hepsini sert hareketlerle çiziyor. (Ne tuhaf. Bu da nedir şimdi?)

Filomelyum Savaşı'ndaki yanılgi rüyası. (Stefanos haklı görünüyor. Bu rüyayı dikkatle not etmeli. Bu çocuk kesin olarak geleceği görüyor, unutmamalıyız.)

Latinler şehrimizi işgal etmişler, kiliselerimizi yağma ederlermiş. (İşte bu! Şu Manuil'in Katolik sevdası, hele o Put-

zeli Yannis denen alçağa vergi işlerini emanet etmesi baskımıza böyle işler açacak... Bak bak, Hipodrom kapısında ki dört atlı heykeli yerinden sökecekmiş adamlar. Bu rüya çok önemli, çok!)

Bir çiviye basınca ışık küresinin parladığı rüya. (Ortasında kandil veya mum olmayan bu kürenin ışığı koca avluyu aydınlatıyormuş, yollarda bu ışıklar varmış. Ne tuhaf.)

“Zihnim yok diyen sesimi anlayan bir zihnim var,” (Stefanos’un rüyasında Dekart adlı bir adam var, o rüya görüyor ve rüyasında böyle söylüyor. Uyanınca kendini Stefanos’un rüyasında buluyor ve hâlâ rüyada olup olmadığını merak ediyor. Çok eğlenceli, Pers masalları gibi.)

Teodora’yı rüyasında görüp âşık olduğu rüya. (Zavallı Stefanos. Rüyada âşık olanı iştmişti ama bir çocuğun yetişkin halini görüp ona tutulana ilk kez rastlıyorum.)

Andronikos’un İkonyum’a tutsaklık bedeli gönderilerek alındığını gördüğü rüya. (Meğer Yannis Aksukos yapmış her şeyi.)

Manuil’in Ayia Sofiya’da Berta’yla evlendiğini gördüğü rüya.

Zoe ile Andronikos’u sevişirken... (Utandırdın beni Stefanos, ayıp ayıp.)

‘Her erkek çocuk annesine âşıktır’ diyen Fıroyt adındaki adamla ilgili rüya. (Salak mıdır nedir? Kızlar da babasına mı âşık? Bu adamın başına neler geldiğini bilmeyi çok isterdim.)

Stefanos’un bu sınıflamaya almadığı gençlik çağı rüyaları büyük toplam oluşturunuyordu, fakat bunlar Andronikos’un ilgisini çekmedi. Amacı konu benzerliği olan, yapısı benzer rüyalardan hareketle kendi geleceğini bulmaktı.

Fakat burada sözü edilen şeyler arasından kendiyi ilgili neyi nasıl bulacaktı? Üstelik demir kuşlarla, Ayia Sofiya’nın yanındaki dört kuleyle, yılan gibi akarak ilerleyen demir ara-

balarla anlatılanlar neydi? Bunları ne Stefanos'un ne de Andronikos'un anlaması mümkündü. Hatta onların torunlarının torunları bile yazılanları anlayamazdı. Stefanos'un da bu nedenle anlayamadığı pek çok şeyi yazıya aktaramadığı, yazabildiklerini ise ancak benzetmelerle tanımladığı belirgin bir biçimde görülüyordu.

Andronikos gözünün önünde gelecekle ilgili kesin bilgiler olduğu halde, bunlardan sonuç çıkarmadan kör kör oturduğunu hayretle anlıyordu. "Herhalde aynı kaygıyı Stefanos da yaşamış olmalı ki, geleceğin ve geçmişin basit bir rüya olduğunu söyleyerek bu işten ümidini kesmiş" dedi kendi kendine.

Sonra kendi gördüğü rüyaları art arda dizdi. Zamanında yazma sabrı olmadığından belleğin ihanetine uğradığı anlaşılıyordu: Pek çok rüyayı unuttuğu, bazılarını da eksik anımsadığı açıktı. Yine de Stefanos'tan –on iki yaş büyük olduğuna göre– rüyaların yapısını daha iyi kavramış görünüyor, birinin önceyi öbürünün sonrayı gördüğü bu rüya yapısını, çemberin ortasına çizgi çekerek açıklayabiliyordu:

"Ortada ikimizin benlikleri var; rüyada bu benlik kayboluyor, Stefanos bir bütünün yarısını, ben de öbür yarısını kavıyorum."

Andronikos, Belegarda'da geçirilecek zamanı birinin yarım rüya anlattığı, öbür yarıyı da diğerrinin tamamladığı eğlenceli çemberler dizisi olarak düşlediği için giderek hayal kırıklığına uğramaktaydı. Kendi rüya görüyor olsa, Stefanos'u rüyaları saklamakla suçlayacaktı; fakat böyle bir şeyin olmayışı onu düşündürüyordu.

Bu durumda, Andronikos'la Stefanos'un birbirlerine yaklaştıklarında yakın geleceği, uzaklaştıklarında uzak geleceği gördükleri varsayımı doğrulanmış olmuyordu. Rüyalar genel olarak böyle işliyor olabilirdi, fakat anlaşılmasnedenlerle karışıklıklar ve durgunluklar da ortaya çıkmaktaydı. And-

ronikos, geçmişi ve geleceği bilmenin yararı konusundaki ilk hayal kırıklığını böyle yaşadı.

Sonra Stefanos'tan bir müddet uzaklaşmayı düşündü. Yan yana durdukları süre içinde rüyaların körelip, etkisini yitirmiş olabileceği aklına gelmişti. Belki de rüyaları uyandırebilmek için birbirlerine bir yaklaşmalı, bir uzaklaşmalıydılar. Bunları sınamadan bilme imkânı yoktu ve zaman geçip gittiğine göre acele etmek gerekiyordu. Stefanos ve Maria o uzak yer nere olacaksa oraya birlikte gitmeliydi. Çünkü geride karısını bırakan adamın kafa karışıklığı, rüyaların başına bir iş getirebilirdi.

Andronikos'un hesaplı ilgisizliği Maria'yı çılgına çevirmişti, bunun nedenini anlayamadığı için kendini oyuna getirilmiş sanıyor, babası hariç hayatındaki bütün erkeklerden nefret ediyordu. Gencecik bakire, dul geline dönüşmüş, kendini dikiş nakışa ve müziğe vermişti.

Andronikos'un Stefanos'u uzaklara yollamayı düşündüğü sıralarda, Stefanos bir gündüz vakti pencere önündeki sedirde uyuyakaldı ve rüya gördü.

Bu rüyada, Stefanos'un yokluğunda, Andronikos yarı karanlık bir odaya giriyordu. Maria soluğu tutulmuş halde, alı al moru mor ona bakıyordu. Maria öyle heyecanlı görünüyordu ki sık sık soluk alıyordu. Andronikos hiçbir şey söylemeden kadının yuvarlak, beyaz sol omzunu öpüp doğru-luyor ve fısıldıyordu:

“Ne kadar zamandır seni arzuladığımın farkında mısın?”

Hiçbir şey söylemiyordu Maria; adamı ensesinden tutup kendine doğru çekerken inliyordu. Birbirlerine sımsıkı sarılıp, yatağa uzanıyorlardı.

Stefanos sıçrayarak uyandı, sağına soluna baktı. Maria uyanıktı, o anda sedirde uyuyakaldığını fark eden Stefanos toparlandı ama “Ah, karımı gerçekten beni aldatıyor sandım, meğerki rüyaymış” diyerek ferahlayamadı. Yüzü kav-

ruluyor, kalbi çarpıyordu. Maria onun telaşla uyanışını fark etmişti, donuk donuk baktı, Stefanos'un gelecek zaman rüyaları gördüğünü bilmediği için, "ne hali varsa görsün" der gibi burnunu havaya dikerek odadan çıktı.

Stefanos'un içinden yükselen acı gözlerini yaşartıyordu, henüz ihanet etmemiş olan karısını boğmak ona saçma gelmiyordu. "Gelecek zamanda beni aldatacaklarından emin olduğum bu iki alçağı öldürmezsem salakça davranmış olurum" söyleyen içsesi, Stefanos'u şirazedden çıkarmaya başladı.

Talihin gözü kör olsa da, şüphenin gözü daima uyanıktır; Stefanos şüpheleri yüzünden ihanet hazırlıklarını bütün açıklığıyla anlamıştı. Şüphe kişilik kazanmıştı, eli yüzü ve bakışları olan bir insan gibi konuşuyordu: "Madem bunlar ihanet edecek, sen de zehir bul, ikisini zehirle sonra da onları seviştikleri halleriyle üst üste çivile" diyordu.

Öfkeyle mahzene indi, sarhoş olup yıkılmak için şarap içti ve hemen de sarhoş olarak sallana sallana avluya çıktı, ke-revete oturdu. Andronikos'u öldürerek işe başlaması gerektiğini söyleyen içsesini dinliyor, bilmediği bir cinayete hazırlanıyordu. Şarabın tüm gerçekleri yuvasından dışarı uğratan ateşiyle, bedenini uyuşturan iksiri ruhunun dehlizlerinde birbiriyle çarpışmaktaydı; akli öfkeyi ertelemeye çabalarken, "şimdi intikam, şimdi intikam" gümbürtüleriyle fokurdayan kalbi, alışkanlığından mıdır nedir, kan görmek istiyordu.

O sırada konaktan hızla çıkan ve kendisine doğru koşarak gelen Andronikos'u görünce şaşaladı. Andronikos heyecan içinde geldi, "Stefanos" dedi, "az önce uyuyakalmıştım, rüya gördüm. Ben rüya gördüğüme göre sen de görmüşsündür, onun için geldim!"

Kızarıp bozaran ve kekeleyen Stefanos ne diyeceğini bilemedi, "Ha, evet" diyerek yutkundu. Soran bakışlarını Stefanos'un yüzüne diken Andronikos sözün devamını bekliyor,

sabırsız hareketlerle dudaklarını kemiriyordu. Stefanos'un aklına o anda Andronikos'un ne gördüğünü sormak geldi:

"Önceyi sen görüyorsun, sen başla. Devamını ben söyleyim."

Hiç kuşkulananmayan Andronikos soluk soluğa anlattı:

"Benim konaktan çıkıp, sıkı adımlarla yürüyorum. Sizin evde ışık yanıyor. Oraya gitmem gerektiğini biliyorum. Dış kapıyı itiyorum, gıcırıyor, basamaklardan heyecan içinde çıkıyorum. Ses yok. Hırsız gibiyim. Sağıma soluma bakarak odanın kapısını itiyorum, içeride mum yanıyor. Kimseyi göremiyorum. Biraz daha açıyorum, tam kapıyı açılıp içeri giriyorum ki, rüya sona eriyor."

Stefanos anlatılanları dişleri gıcırdayarak dinliyordu. Sinirliydi, "İçeri giriyorsun" dedi, "tam karşında duran bana bakarak, 'böyle yan yana durursak olsa olsa yakın zaman rüyaları görürüz' diyorsun. 'Derhal eşyalarımı topla ve uzaklara git' diye de ekliyorsun. Ben bu isteğine olumlu karşılık veriyorum, yakında gideceğimi söylüyorum."

Andronikos hiç ummadığı bu sözleri şaşırarak dinledi. Ona göre rüyanın böyle devam etmesi, eve neden gizlenerek geldiğini açıklamıyordu. Stefanos buz gibi baktı, "Suçluluğunun nedenini bilemem" dedi ve Andronikos'un toparlanmasına fırsat bırakmadan ekledi: "Yakın zamanda buradan ayrılacağım, Andronikos. Gördüğüm tüm rüyaları da sana yazacağım."

Oysa bunu yapmayacağına yemin ettiğini yalnızca kendisi biliyordu. Bir şeyi daha iyi biliyordu, rüyasını gördüğüne göre karısının kendini aldatacağı kesindi. Onu yanına alıp götürmesi, ihaneti önlemeye yetmeyecekti.

Stefanos kaşla göz arasında şunu da anladı: Gelecek zaman onun geçmişi gibi hareket ediyordu. Rüyasında gördüğü şeyler, tıpkı geçmişte yaşanan şeyler kadar kesin ve değiştirilemezdi. Zihninde bir ışık parladı: Rüyasında aldatıldı-

ğını gördüğüne göre, ne yaparsa yapsın, Maria'yı öldüremeyeceği açık değil miydi? Gelecek zamandaki değiştirilemez hükmün kader olduğu, insan iradesinin olmadığı yere kader dendiği daha nasıl bu kadar açıkça anlaşılabilirdi? Karısını ya da Andronikos'u öldürmeye karar verdiği anda büyük olasılıkla her şeyi yüzüne gözüne bulaştıracak, onları öldüremediği gibi, öldürmeye kastettiği anlaşıldığından işkence dolu bir ölüme razı olacaktı.

“Söylemiştim, seninle aynı mekândayken yakın zaman içinde olacak olayları rüyamda görebiliyorum” dedi Andronikos’a. “Gitmem gerekiyor, uzaklara gitmeliyim.”

Andronikos yalandan da olsa gitme kal diyecek adam değildi. Tam tersine “Doğru düşünmüşsün” diyerek onu onayladı, “Karını da al git.”

Bir an susup bakıştılar, Stefanos gözlerini kaçırdı, kızardı, yere bakarak konuştu:

“Biliyorsun, o Tanrı'nın yasalarına göre karımdır, ama tabiatın yasaları varsa –ki olduğunu anlıyorum– benim hiçbir şeyim değildir.”

Andronikos durumu bildiği için sesini çıkarmadı.

“Hem” dedi Stefanos, “istiyorsan Poli'ye döneyim ama beni ‘Belegrada’dan asla ayrılmayacaksın’ diyerek buraya yollayan İmparator’a durumu açıklamamız zor olur.”

Andronikos dikkatle dinliyordu, Stefanos’un yüzünde alaycı bir ifade gördü. Gülen bakışlar ve utangaç yüz, ilginç bir bileşkeydi.

Doğru dürüst veda bile etmeden, olabilecek en uzak yere, Sardike'ye doğru yola çıkan Stefanos yanına “rüya bohçası”nı aldı ve bir de Sardike komesine yazılmış rica mektubu götürdü. 1152 baharına kadar Sardike ve Tesaloniki yollarında o çiftlik senin bu manastır benim dolaşan; Sırpçayı ve Vlah dilini iyi öğrenen Stefanos, çok sayıda rüya gördü, notlar aldı ve Andronikos'u bunlardan haberdar etmedi. Rüyaları-

la karısı arasında seçim yapması gereken adam, seçimiyle neyi kaybetmeyi göze aldığı söylemiş oluyordu. Andronikos'tan uzaklaştıkça yeniden gelecek rüyaları görmeye başlamıştı ama Andronikos'a bunları anlatmayacaktı; olaylar Stefanos'u böyle bir seçime de zorlamıştı. Hem, ne rüya gördüyse anlatmak zorunda değildi.

Rüyalarından birinde, Filistin'e gelin giden, uzaklarda yiten Teodora'nın Poli'de yaşayan ablası Evdokya'yı gördü. Bir askeri karargâh çadırında Andronikos'u ziyaret eden Evdokya, kocasının nasıl öldüğünü anlatıyordu. Stefanos uykusunda tam da "Bu nasıl dert yanmaktır, kadın hiç acı çeker gibi görünmüyor" dediğinde Andronikos, "Ben senin acılarına derman olurum kuzenim" diyerek arsız arsız bakan Evdokya'yı kucaklıyordu. İşte o anda sahte iç çekişler, göz süzmeler yok oluyor ve kadınla erkek kudurmuş gibi sevişmeye başlıyorlardı. Bu rüya yüzünden Andronikos'un koynuna giremeyeceği kadınların kimler olduğunu kendi kendine soran ve çok öfkelenen Stefanos, bu hesaptan, "Demek ki, yarında olsa" diyordu, "Teodora'yı da ayartmaya çalışacaktı." Stefanos ne kadar utangaçsa, rüya kardeşliğinden gelen öbür yarısının o kadar edepsiz olduğunu fark ediyor, bunun anlamı üzerine kafa yoruyordu.

Andronikos'la Evdokya çadırdaki sevişirken basıldıklarını anlayınca telaş içinde doğruluyorlardı. Alelacele giyinmeye çalışırken, hiç değilse örtünmesi ve öylece kaçması için Evdokya, "Bunu giy" diyerek ona kadın giysisi uzatıyor, Andronikos ise elbiseye bakıp, "Bununla yakalanırsam bana ne derler biliyor musun" diyordu. "Çabuk dışarı çıkın" diyen subayın sesine de "Dur, tamam" diyerek karşılık verdikten sonra kılıcıyla çadırın yan tarafını kesiyor ve oradan kaçıyor.

Andronikos'u bu rüyadan haberdar etmenin yararı yoktu. Zaten ne anlattırsa anlatsın, Andronikos'a yetmeyeceğine şüphesi kalmamıştı. "Tıpkı Manuil gibi o da beni işine yara-

madığım için dışlayacaktır; rüyalarım onun için önemli olsaydı zaten başka türlü davranırdı” diyordu.

Umut kötürüm olsa da, rastlantı en azından topaldır. En umutsuz anda rastlantının deyneği olmadık bir çakıla değer ve bu çakılın yerinden oynayıp ışığı yansıttığı kısacık anda bütün hakikat aydınlanır.

Stefanos rüyasında Andronikos’un “Macar kralıyla işbirliği yaparak Manuil’i devirmeye çalışmaktan” ötürü zindana atılacağını gördü. Andronikos’un en az üç gizli bağlantısını önceden fark ettiği, onun yıllardır darbe hazırlığı yaptığını bildiği için hiç şaşırmadı. Rastlantının bastonu, tam da bahar sona ermeden Belegada’ya dönmesi gerektiğini düşündüğü sırada bu rüyaya dokunmuş ve işini kolaylaştırmıştı.

Stefanos, Andronikos’un hayatından tümüyle çıkacağı düşüncesiyle Belegada’ya yetişt, çünkü kısa zaman sonra onun tutuklanıp götürüleceğini biliyordu.

Kaleyle han arası bir yapı olan Dük Sarayı’na girerken, neredeyse iki yıldır görmediği Maria’yı kendi evlerinin önündeki kerevette, sırtını yastığa dayamış, gölgelenirken gördü. İki ağacın arasına ip gerilmişti ve bu ipe bebek salınacağı kurulmuştu. Maria salınacağı hafif hafif sallıyor, bebeğine şefkatle agu gugu yapıyordu. Bebek henüz uyanıktı, gülümsüyordu.

Atın adımlarından çıkan tok ses avluda yankılanınca Maria dönüp baktı, gelenin kim olduğunu tanıdı ve bebeğine bakarak yüzünü sakladı. O an Stefanos’un gelip yavrusuna zarar vereceğini düşünmedi denemez; fakat istavroz çıkarmaktan başka yapabileceği bir şeyi yoktu. Çünkü ağlayıp zırlayan bebeğini sakinleştirmeyi başaran ve onun yavaş yavaş uykuya varışını izleyen annenin şefkat düğümüyle basiretinin bağlandığı açıktı.

Atının üstünden sıyrılıp inen ve Maria’nın yanına giden Stefanos, bebeğin kimden olduğunu bildiği halde, korku dolu gözlerle bakan Maria’ya gülümsedi:

“Kız mı oğlan mı?”

“Oğlan.”

Stefanos’un Hıristiyanlıkla dolu kalbi, Bakire Maria’dan doğan Hristo’yu anımsıyordu, Cebrail’in selamıyla gelen ve Maria’nın rahmine düşen Hristo. Bu bebek de vaftiz edilip adı konmuş muydu acaba?

“Adı ne?”

“Vaftiz edilmedi. Sen yokken nasıl yapacağımı bilemedim.”

Stefanos biraz daha yaklaştı, bebeğin yüzünü inceledi, yüreğinden taşan koruma arzusu ve babadan korkarak büyümenin şefkat dolu tepkiselliği gözlerini doldurdu. İncil’de Tanrı’nın Hristo için söylediği söz ruhunu dağladı ve gözyaşları içinde, “Bu benim oğlumdur ve ben ondan razıyım” dedi.

(...)